

Mitä yhdistys-
toiminta on?

TREFFIT

Osaavaa kansalaistoimintaa

Opintokeskus **Sivis**

1. TREFFIT

Mitä yhdistystoiminta on?

Sisällys

Yhdistyksen tunnusmerkit	10
Yhdistyksen jäsen	11
YHDISTYKSEN JÄSENEEN OIKEUKSIA.....	12
YHDISTYKSEN JÄSENEEN VELVOLLISUUKSIA	13
Yhdistyksen kerhot.....	14
KERHO YHDISTYKSEN SISÄLLÄ	14
KERHOSTA ITSENÄISEKSI YHDISTYKSEKSI.....	14
Järjestöjen organisaatiomallit	15
Yhdistysoikeus.....	17
YHDISTYSOIKEUS	17
YHDISTYSAUTONOMIA	18
YHDISTYKSEN SÄÄNNÖT	18
SÄÄNTÖMUUTOKSET.....	19
Lähteet ja kirjoittajat	19

Yhdistyksen tunnusmerkit

Yhdistyksellä tulee olla:

- * vähintään kolme jäsentä
- * aatteellinen tarkoitus
- * pysyvää toimintaa

Yhdistys on luonnollisten henkilöiden (ihmisten) tai oikeuskelpoisten yhteisöjen (esimerkiksi rekisteröityjen yhdistysten, osakeyhtiöiden tai kuntien) tai molempien jotakin tiettyä tarkoitusta varten perustama organisaatio. Yhdistyksellä tulee olla **vähintään kolme jäsentä ja aatteellinen tarkoitus, ja sen toiminnan tulee olla pysyvää.**

Yhdistyksen aatteellisuus tarkoittaa, että yhdistyksen toimintaa ohjaa tietty toiminta-ajatus tai idea. Se kattaa monenlaisen toiminnan ja voi tarkoittaa esimerkiksi

- aatesuunnan edistämistä (reilun kaupan ruuan edistäminen Suomessa)
- ryhmän etujen valvontaa (potilasyhdistykset ja ammattiyhdistykset)
- hyväntekeväisyyttä (Lions-klubit)
- jäsenpalvelujen tuottamista (monet edunvalvontaan keskittyvät yhdistykset tuottavat myös jäsenpalveluita)
- yhdessäolomahdollisuuksien lisäämistä (esimerkiksi monet urheiluseurat).

Yhdistys on olemassa silloin, kun yhdistyksen määritelmä täyttyy. Merkityksellistä yhdistystoiminnasta kuitenkin tulee vasta silloin, kun se on tietoista toimintaa. Yhdistys kannattaa perustaa, kun sen toiminnalla tavoitellaan jotakin tiettyä päämäärää ja halutaan vaikuttaa johonkin. Yhdistyksen **voi perustaa vähintään kolme 15 vuotta täyttäneitä luonnollista henkilöä tai oikeuskelpoista yhteisöä, tai perustajina voi olla molempia.** Myös ulkomaalaiset voivat perustaa yhdistyksen Suomessa. Yhdistyksen puheenjohtajalla on oltava asuinpaikka Suomessa. Yhdistyksestä ja sen kattojärjestön toimintatavasta riippuen yhdistysten toiminta-alueet vaihtelevat. Yhdistyksen toiminta-alueita voi olla esimerkiksi jokin tietty asuinalue tai kylä, tietty maakunta tai koko Suomi.

Rekisteröityminen virallistaa toiminnan.

Perustamisen yhteydessä yhdistyksen tavoitteet kirjataan sääntöihin, jotka siitä lähtien ohjaavat yhdistyksen toimintaa. **Rekisteröitymisen myötä yhdistys tulee virallisesti olemassa olevaksi** ja voi esimerkiksi avata pankkitilin nimiinsä.

Vain rekisteröidyt yhdistykset ja julkisoikeudelliset yhteisöt (kuten Suomen Punainen Risti) ovat oikeuskelpoisia, eli yhdistys voi hankkia oikeuksia ja tehdä sitoumuksia sekä olla asianosaisena tuomioistuimessa tai muun viranomaisen luona. Rekisteröidyn yhdistyksen jäsenet eivät vastaa henkilökohtaisesti yhdistyksen velvoitteista. Rekisteröimättömän yhdistyksen puolesta tehdyistä velvoitteista vastaavat toimeen osallistuneet tai siitä päättäneet henkilökohtaisesti ja yhteisvelvollisesti. Rekisteriin merkitsemättömän yhdistyksen tekemät sitoumukset ovat edelleen sitoumuksen tehneiden vastuulla, vaikka yhdistys myöhemmin merkittäisiin rekisteriin. Rekisteriin merkityn yhdistyksen vastuulle ne siirtyvät vain sopimuskumppanin suostumuksella. Yhdistysrekisteriä pitää Patentti- ja rekisterihallitus.

Rekisteröidyn yhdistyksen tunnusmerkit:

- säännöt on hyväksytty Patentti- ja rekisterihallituksessa ja merkitty yhdistysrekisteriin
- nimen perässä sanat rekisteröity yhdistys (ry)
- se on itsenäinen oikeushenkilö, joka voi tehdä omissa nimissään sopimuksia ja sitoumuksia
- se voi hankkia oikeuksia
- se voi hankkia omaisuutta
- se voi olla asianosaisena tuomioistuimessa
- se voi olla asianosaisena viranomaisten luona
- sitoumuksista vastaa vain yhdistys itse, ei sitoumuksen allekirjoittanut henkilö eivätkä jäsenet (vrt. rekisteröimätön yhdistys).

Suomessa on yhdistysrekisterissä noin 127 000 yhdistystä.

Yhdistyksen jäsen

Yhdistyksen jäseneksi voi tulla:

- * perustamisen kautta
- * hakemalla
- * saamalla kutsun

Yhdistyksen **jäsenyys syntyy, kun henkilö on itse perustamassa yhdistystä** ja liittyy samalla siihen jäseneksi tai **yhdistys hyväksyy hakijan jäsenhakemuksen jo olemassa olevaan yhdistykseen. Jäseneksi voidaan myös kutsua**, esim. yhdistyksessä jo pitkään toiminut henkilö. Joissakin yhdistyksissä, kuten lionsklubeissa kutsutuksi tuleminen on myös ainoa mahdollisuus liittyä jäseneksi. Jäseneksi liittämiseen tarvitaan aina asianomaisen suostumus.

Yhdistys on itsenäinen päättäjä käsitellessään jäsenhakemuksia. Yleensä yhdistyksen säännöissä on määritelty, mitkä ehdot täyttävä hakija voidaan hyväksyä yhdistyksen jäseneksi. Olennaista on, että yhdistyksen jäsenyyttä haluava on ilmaissut halunsa liittyä yhdistykseen. Lain mukaan **jäsenen hyväksymisestä päättää yhdistyksen hallitus**, ellei yhdistyksen säännöissä määrätä muuta. Yleensä yhdistys hyväksyy jäsenikseen kaikki halukkaat. Hylkäävä päätös on aina lopullinen, muutosoikeus on vain yhdistyksellä itsellä. Hylkääviin päätöksiin ei tarvitse esittää perusteluita. Yhdistyksen säännöistä riippuen jäseneksi voi liittyä luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, kuten rekisteröity yhdistys, osakeyhtiö, osuuskunta, säätiö tai kunta.

Yhdistyksellä voi olla jäseniä, joilla on erilaisia oikeuksia ja velvollisuuksia:

- Varsinaisella jäsenellä on kaikki oikeudet ja velvollisuudet.
- Kunniajäsen on yleensä yhdistyksen kokouksen kutsuma, yhdistyksen toimintaa ansiokkaasti edistänyt henkilö. Kunniajäsenellä on yleensä läsnäolo- ja puheoikeus, muttei äänioikeutta, ei myöskään jäsenmaksuvelvoitetta.
- Kannatusjäsen on jäsen, joka haluaa tukea yhdistyksen toimintaa. Jäsenellä on yleensä läsnäolo- ja puheoikeus, muttei äänioikeutta. Kannatusjäsenet ovat usein yhteisöjä.

Kaikki erilaiset jäsenlajit oikeuksineen ja velvollisuuksineen on määriteltävä yhdistyksen säännöissä. Yhdistyksen kokouksen tai hallituksen kokouksen päätöksillä ei voi myöntää erivapauksia, ellei säännöissä anneta tähän mahdollisuutta.

Yhdistykseen liitytään laatimalla vapaamuotoinen hakemus tai täyttämällä jäsenhakemuslomake (postitettavana paperiversiona tai sähköisesti internetin kautta). Hakemus osoitetaan yhdistyksen hallitukselle. On myös yhdistyksiä, joissa jäseneksi pääseminen edellyttää hallituksen jäsenen suosittelua.

Useimmat yhdistykset pyrkivät siihen, että niiden jäsenet pysyvät jäseninä mahdollisimman kauan. Jäsenenä oleminen on mielekästä silloin, kun yhdistys on hyvin johdettu ja sen toiminta on sellaista, johon jäsen haluaa sitoutua. Hyvä yhdistys tarjoaa jäsenilleen tilaisuuksia osallistua aktiivisesti ja mahdollisuuksia hyödyntää toiminnassa omaa osaamistaan.

Jäsenyyden päätyminen voi tapahtua siten, että jäsen itse eroaa, yhdistys erottaa jäsenen, jäsen kuolee tai yhdistys purkautuu tai lakkautetaan. Yhdistyslain mukaan yhdistyksen jäsenellä on oikeus äänestää tilanteessa, jossa käsitellään hänen erottamistaan.

YHDISTYKSEN JÄSENEEN OIKEUKSIA

1. Oikeus käyttää päätösvaltaa yhdistyksessä

Yhdistyksen jäsenellä on oikeus käyttää päätösvaltaa yhdistyksen kokouksissa ja äänestyksissä ja vaikuttaa tällä tavalla yhdistyksen toimintaan. Yhdistyksen säännöissä nämä oikeudet voidaan evätä joiltakin jäsenryhmiltä (esim. kannattajajäsenellä ei ole äänioikeutta). Yhdistyslain mukaan jäsenen oikeus käyttää päätösvaltaa on rajoitettu silloin, kun käsiteltävänä on jäsenen ja yhdistyksen välinen sopimus tai muu asia, jossa jäsenen yksityinen etu on ristiriidassa yhdistyksen kanssa. Tällaista asiaa käsiteltäessä jäsen ei saa äänestää eikä tehdä asiasta päätösehdotuksia. Laissa on erikseen määrätty, että jäsen ei ole esteellinen äänestämään itseään koskevassa erottamisasiassa.

2. Oikeus säilyttää säännöissä mainitut ”erityiset edut” (YhdL 33§)

Esimerkiksi yhdistyksen vanhemmilta kunniajäseniltä ei voida poistaa sääntömuutoksen yhteydessä heillä jo olleita etuja. Uusia sääntöjä voidaan soveltaa vain sääntöjen hyväksymisestä lähtien otettuihin kunniajäseniin.

3. Oikeus säilyttää yhdenvertaisuus (YhdL 33§)

Yhdistyksen päätös, joka sisällöltään tai tekotavaltaan loukkaa jäsenten yhdenvertaisuutta, on mitätön. Esimerkiksi äänioikeutta kokouksessa ei voi poistaa jäseniltä, jotka eivät ole maksaneet jäsenmaksua, mikäli yhdistyksen säännöissä ei ole näin määrätty.

4. Oikeus saada koolle yhdistyksen kokous

Jäsenellä on oikeus vaatia yhdistyksen sääntömääräinen koollekutsuminen, ellei hallitus ole sitä jostain syystä tehnyt. Jäsenellä on myös oikeus vaatia hallitukselta yhdistyksen ylimääräisen kokouksen koollekutsumista (vaatimuksen takana tulee olla 1/10 yhdistyksen jäsenistä, ellei säännöissä ole muuta mainintaa).

5. Oikeus pysyä jäsenenä

Jäsenellä on oikeus pysyä yhdistyksen jäsenenä, ellei häneen voida soveltaa laissa tai säännöissä mainittuja erottamisperusteita. Lain (YhdL 14 §) mukaan jäsen voidaan erottaa, jos hän

- on jättänyt täyttämättä ne velvoitukset, joihin hän yhdistykseen liittymällä on sitoutunut (yleensä ei ole maksanut jäsenmaksua)
- on menettelyllään yhdistyksessä tai sen ulkopuolella huomattavasti vahingoittanut yhdistystä
- ei enää täytä laissa tai yhdistyksen säännöissä mainittuja jäsenyyden ehtoja.

Erottamisen suorittaa yhdistyksen kokous, ellei erottamista ole säännöissä annettu hallituksen tehtäväksi. Yhdistyksen säännöissä voidaan määrätä, että yhdistys voi katsoa jäsenen eronneeksi yhdistyksestä, jos jäsen on jättänyt jäsenmaksunsa maksamatta säännöissä määrätyn ajan (YhdL 15 §). Jäsenen erottaminen on kirjattava hallituksen tai yhdistyksen kokouksen pöytäkirjaan.

6. Oikeus erota yhdistyksestä milloin haluaa

Eroaminen tapahtuu ilmoittamalla siitä kirjallisesti yhdistyksen hallitukselle tai puheenjohtajalle tai ilmoittamalla siitä yhdistyksen kokouksessa pöytäkirjaan merkittävästi (YhdL 13 §). Eroamisen syytä ei tarvitse mainita.

7. Oikeus saada yhdistykseltä palveluja

Yhdistyksen toimialasta riippuu, mitä palvelut ovat.

8. Oikeus tutustua yhdistyksen asiakirjoihin

Yhdistyksen jäsenelle on pyydettyessä varattava tilaisuus tutustua yhdistyksen jäsenluettelotietoihin. Jokaisella jäsenellä on myös oikeus tutustua kaikkien jäsenten nimi- ja kotipaikkatietoihin (YhdL 11 §) sekä kaikkiin hänestä itsestään yhdistyksen jäsenluetteloon tallennettuihin tietoihin (YhdL 11 § ja henkilötietolaki). Jäsenellä on myös oikeus saada nähtäväkseen yhdistyksen kokouksen pöytäkirjat. Jäsenellä ei ole lakisääteistä oikeutta saada nähdäkseen hallituksen tai erilaisten työryhmien kokousten pöytäkirjoja. Yhdistys voi itse päättää, miten avoimia näiden elinten pöytäkirjat ovat.

9. Oikeus tehdä aloitteita

Yleensä yhdistysten säännöissä on määritelty, miten ja milloin jäsen voi tehdä aloitteita yhdistyksen kokouksessa käsiteltäväksi.

YHDISTYKSEN JÄSENEEN VELVOLLISUUKSIA

Oikeuksien lisäksi yhdistyksen jäsenellä on myös velvollisuuksia yhdistystä kohtaan. Jäsenellä on velvollisuus **suorittaa yhdistyksen sääntöjen mukaiset maksut, olla vahingoittamatta huomattavasti yhdistystä** menettelyllään yhdistyksessä tai sen ulkopuolella ja **täyttää yhdistyksen säännöissä mahdollisesti määrätty tehtävät**. Jäseneksi liittyminen on vapaaehtoista, ja on muistettava, että liityttyään on sitoutunut edistämään yhdistyksen arvojen mukaista toimintaa.

Jäsenellä ei ole lakisääteistä velvollisuutta asettua ehdokkaaksi luottamustehtävään tai vastaanottaa luottamustehtävää. Ehdokkuudesta voi aina kieltäytyä mistä syystä hyvänsä tai mitään syytä ilmoittamatta. On hyvä muistaa, että suostumalla ehdokkaaksi sitoutuu myös hoitamaan tehtävää, jos tulee valituksi. Jos on tietämättään tullut valituksi yhdistyksen luottamustehtävään, sitä ei tarvitse ottaa vastaan.

Yhdistyksen kerhot

KERHO YHDISTYKSEN SISÄLLÄ

Kerhotoiminta on osa vireää yhdistystoimintaa. Mitä kerhoja teillä on? Entä millaiselle kerhotoiminnalle voisi vielä olla kysyntää?

Yhdistysten sisällä voi toimia kerhoja (toimintaryhmiä, alueryhmiä, klubeja, toimikuntia, työryhmiä jne.). Yhdistyksen säännöissä kerhot voidaan mainita yhtenä yhdistyksen toimintamuotona.

Kerhoja voidaan esimerkiksi perustaa eri paikkakunnille, kun emoyhdistyksen maantieteellinen toiminta-alue on suuri ja välimatkat pitkiä. Kerhot voivat olla myös esimerkiksi erilaisia ryhmätoimintoja, kuten ensiaputoimintaa tai perhekahviloita, yhdistyksen toimialan

mukaan. Kerhojen avulla emoyhdistys tulee lähemmäksi yksittäistä jäsentä.

Kerhojen toiminnan pitää olla linjassa yhdistyksen arvojen ja aatemaailman kanssa. Yhdistys määrittelee kerhotoiminnan reunaehdot. Kerhoille annettavat selkeät, muun muassa toimintaa, talouden hoitoa ja raportointia koskevat ohjeet helpottavat kerhon ja yhdistyksen välistä yhteistyötä. Jos kerho toimii opintokerhona, yhdistyksen on annettava ohjeet siitä, miten opintokerhoon liittyvät menot ja tulot hoidetaan. Kerhon tai ryhmän talous on juridisesti aina osa emoyhdistyksen taloutta ja varat emoyhdistyksen varoja, vaikka kerholla olisikin oma pankkitili.

Kerhon toiminnassa tarvitaan aktiivisia yhdistyksen jäseniä. Etenkin kerhon vetäminen on haasteellinen ja antoisa tehtävä, jossa ohjaaja pääsee kehittämään organisaatiokykyään ja sosiaalisia valmiuksiaan. Kerhojen ohjaaminen on vaativaakin, joten tärkeää on, että tehtäviin löydetään oikeita tekijöitä. Kiinnostuneiden ihmisten löytämiseksi on hyvä tuoda esiin haasteelliseen tehtävään liittyviä myönteisiä ja veto-voimaisia puolia. Yhdistyksen tehtävä on tukea ja kannustaa kerhojen ohjaajia. Tuki voi olla mm. vuosittaisia tapaamisia viihtyisässä ympäristössä.

KERHOSTA ITSENÄISEKSI YHDISTYKSEKSI

Yhdistyksissä saattaa myös olla kerhoja, jotka toimivat itsenäisen yhdistyksen tavoin. Tällaiset kerhot mahdollisesti valitsevat jopa oman hallituksensa ja laativat omat toimintasuunnitelmansa ja -kertomuksensa talousasioineen. Usein kyse on tietylle asuinalueelle muodostuneesta toimintaryhmästä. Kerhon toiminta ehkä koetaan vähemmän jäykäksi ja byrokraattiseksi kuin emoyhdistyksessä, koska mukanaolijat ovat tuttuja kasvoja muusta arkipäivän elämästä.

Yhdistyksenomaisesti toimivan kerhon aktiivien kannattaa miettiä, olisiko hyödyllistä järjestäytyä itsenäiseksi yhdistykseksi. Aatteellinen yhdistys voi toimia rekisteröitynä tai rekisteröimättömänä. Rekisteröiminen tuo mukanaan juridisen aseman, oikeuskelpoisuuden. Etenkin, jos kerholla on laajaa taloudellista toimintaa, rekisteröityminen kannattaa: ryhmän vastuuhenkilöt ovat vastuussa ryhmän taloudesta henkilökohtaisesti ja yhteisvastuullisesti, ellei ryhmä ole rekisteröity yhdistys. Toinen tärkeä asia on se, että vain rekisteröidyn yhdistyksen on mahdollista avata pankkitili.

Järjestöjen organisaatiomallit

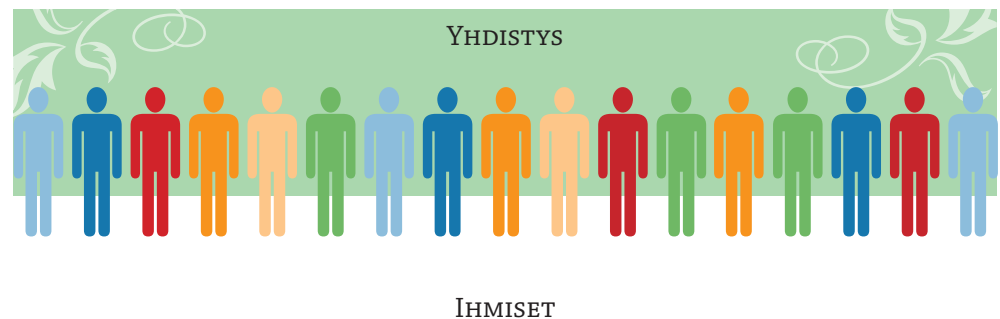
Yhdistykset voivat toimia itsenäisesti, mutta hyvin usein ne kuuluvat johonkin kattoorganisaatioon eli liittoon, joka toimii paikallisesti tai valtakunnallisesti.

Yksittäiset yhdistykset voivat muodostaa liittoja. Esimerkiksi Munuais- ja maksaliitto ry koostuu munuais- ja maksayhdistyksistä. Nimestä ei välttämättä käy ilmi, että kyseessä on liittomuotoinen organisaatio. Esimerkiksi Suomen meripelastusseura muodostuu yhdistyksistä, vaikka nimessä ei näykään liittoa. On myös olemassa liittoja, jotka eivät muodostu yhdistyksistä, vaikka nimessä on liitto. Esimerkiksi Suomen Lääkäriliiton jäsenenä ovat yksittäiset lääkärit lääkäriyhdistysten sijaan.

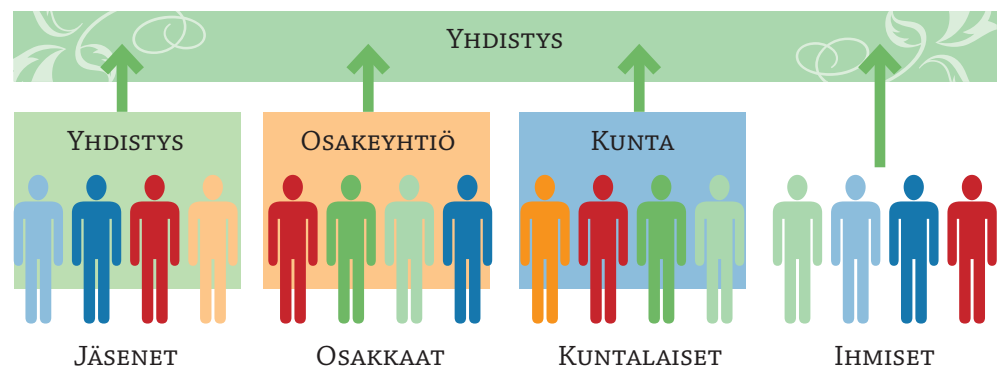
Tunnistatko oman järjestösi organisaatiomuodon?

Yhdistysrakenteita voi olla monenlaisia. Tyypillisin on tilanne, jossa **yhdistykseen kuuluu joukko ihmisiä**.

Kuva 1 Ihmisten muodostama yhdistys

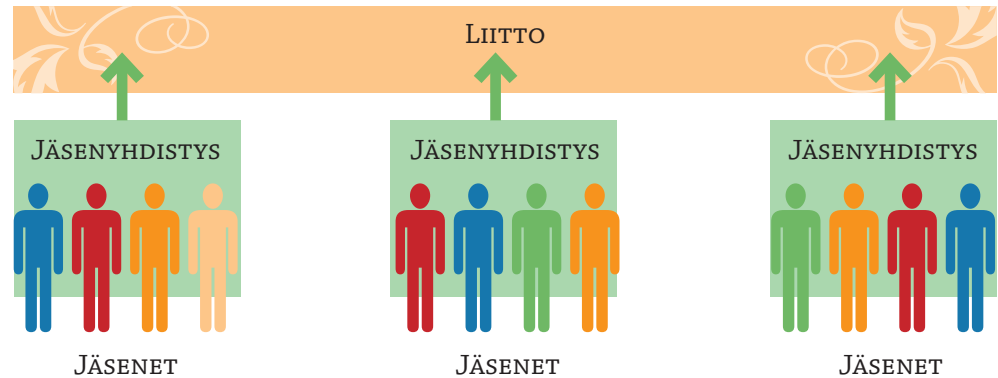
Yhdistyksen jäsenpohja voi olla myös **sekamuotoinen, jolloin jäsenenä voi olla ihmisten lisäksi myös muita oikeushenkilöitä**, esim. yhdistyksiä, kuntia, seurakuntia, osuuskuntia tai yrityksiä.

Kuva 2 Sekamuotoinen yhdistys

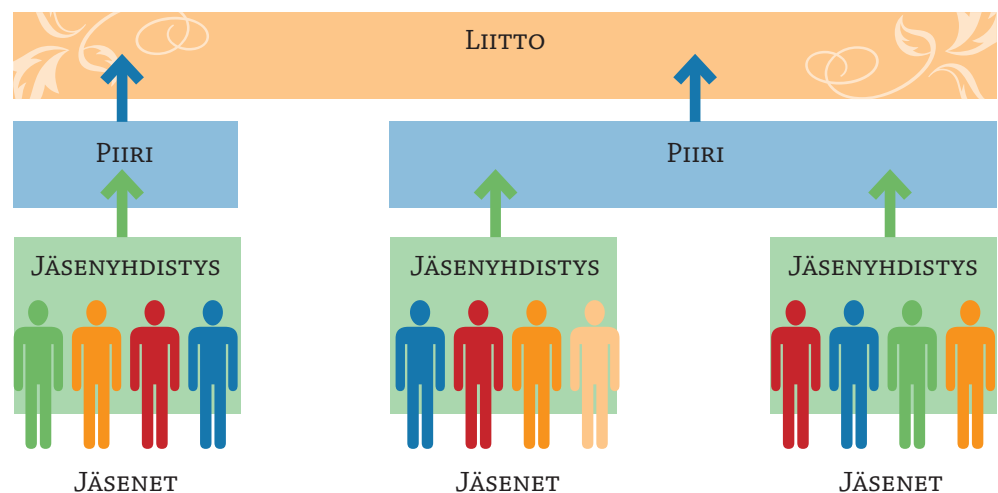
Yhdistys voi myös **muodostua toisista yhdistyksistä, jolloin niitä kutsutaan yleensä liitoiksi tai järjestöiksi**. Monet valtakunnalliset järjestöt ovat yhdistysten muodostamia valtakunnallisia yhdistyksiä, jolloin saman alan yhdistykset ovat yhdistyneet ajaakseen heille kaikille tärkeitä asioita yhdessä eteenpäin. Tällaisia liittoja ovat monet terveysjärjestöt, kuten Allergia- ja astmaliitto. Myös samalla alueella toimivat yhdistykset voivat muodostaa yhteenliittymiä esimerkiksi ajaakseen toiminta-alueellaan yhteistä etua tai hankkiakseen yhteisiä toimitiloja. Tyypillisiä alueellisia yhteenliittymiä ovat esimerkiksi monissa kaupungeissa toimivat järjestötalot, joiden ylläpitoa ja hallinnointia varten paikalliset yhdistykset ovat perustaneet yhteisen yhdistyksen.

Kuva 3 Yhdistysten muodostama yhdistys eli liitto

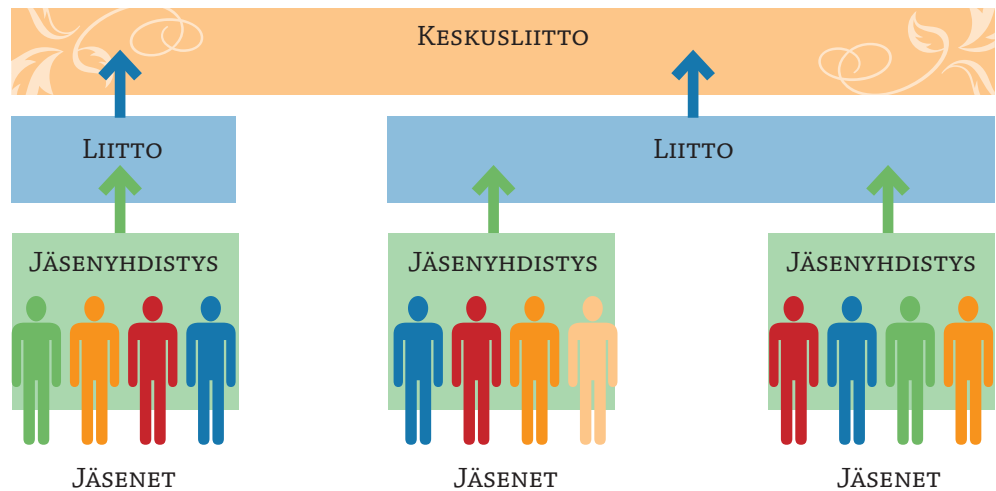
Yhdistyksistä muodostuvassa liitossa voi olla mukana myös piiritaso. Tällöin jäsen liittyy paikallisyhdistykseen, joka hoitaa paikallistoimintaa. Paikallisyhdistys puolestaan on jäsenenä esimerkiksi maakuntarajojen tai läänin rajojen mukaan muodostuvassa, alueellista toimintaa hoitavassa piirissä. Piirit ovat keskusjärjestön jäseniä. Näin muodostuu kolmiportainen järjestöorganisaatio. Monien perinteisten järjestöjen rakenne on edellä mainitun kaltainen, kuten esimerkiksi Suomen luonnonsuojeluliitolla.

Myös Suomen Punainen Risti koostuu kolmesta järjestötasosta eli toimintayksiköstä: paikallisista osastoista, alueellisista piireistä ja keskushallinnosta. Eri tasot muodostavat organisaation, joka ei perustu jäsenyyksiin, vaan on määritelty tasavallan presidentin asetuksessa Suomen Punaisesta Rististä (811/2005).

Kuva 4 Kolmiportainen liitto

**Liitot voivat myös järjestäytyä keskenään, jolloin ne muodostavat yhdes-
sä keskusliiton.** Esimerkkeinä mainittakoon Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto,
Suomen Liikunta ja Urheilu SLU sekä Opintotoiminnan Keskusliitto eli OK-opinto-
keskus.

Kuva 5 Liittojen muodostama keskusliitto

Yhdistysoikeus

YHDISTYSLAKI

Yhdistysoikeus luo
perustan toiminnalle.

Yhdistyksen toiminnan perustana ovat yhdistyslaki ja yhdistyksen säännöt. Nykyinen yhdistyslaki (503/1989) on tullut voimaan 1.1.1990. Lakia on uudistettu eri pykälien osalta useita kertoja. **Yhdistyslaki koskee yleislakina aatteellisia yhdistyksiä.** Yhdistyslaissa aatteelliset yhdistykset on jaettu rekisteröityihin ja rekisteröimättömiin yhdistyksiin. Yhdistyslaki ei koske yhtiöitä, osuuskuntia tai muita yhteisöjä, joiden tarkoituksena on voiton tai muun välittömän taloudellisen edun hankkiminen siihen osalliselle taikka joiden tarkoitus tai toiminnan laatu muuten on pääasiassa taloudellinen.

Yhdistymisvapaus on taattu perusoikeutena perustuslaissa. Yhdistymisvapauteen kuuluu perustuslain 13.2 §:n mukaan oikeus perustaa yhdistys, kuulla tai olla kuulumatta yhdistykseen ja osallistua yhdistyksen toimintaan. Tarkemmat säännökset yhdistymisvapauden käytöstä on yhdistyslaissa (ks. Opi lisää materiaalin Lakimateriaalia)

Yhdistyslain viimeisin ja laajin uudistus astui voimaan 1.9.2010. Tällöin lakiin myös lisättiin uusi pykälä 38 a. Uudistuksen kaksi merkittävintä asiaa ovat **etäosallistumisen mahdollistuminen yhdistyksen kokouksiin ja pienimmissä yhdistyksissä maallikkotilintarkastuksen korvautuminen toiminnantarkastuksella.** Useisiin pykäliin tehtiin muutoksia tai tarkennuksia. Esimerkiksi lain 35 §:ään lisättiin maininta hallituksen velvollisuudesta huolehtia siitä, että yhdistyksen kirjanpito on lainmukainen ja varainhoito on luotettavalla tavalla järjestetty.

Uuden lain mukaan etäosallistuminen vaatii sääntömuutoksen ja kokouksut-
sussa on mainittava etäosallistumisen mahdollisuudesta. Yhdistyksen kokous on

edelleen järjestettävä fyysisesti, vaikka etäosallistuminen olisikin lisätty sääntöihin. Pienen yhdistyksen ei tarvitse valita tilintarkastuslaissa tarkoitettua auktorisoitua tilintarkastajaan eikä muuttaa sääntöjään, vaikka toiminnantarkastus korvaa maallikkotilintarkastuksen. Pienellä yhdistyksellä tarkoitetaan yhdistystä, joka täyttää sekä päättyneellä että sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella enintään yhden seuraavista tilintarkastuslain raja-arvoista:

- taseen loppusumma on yli 100 000 euroa,
- liikevaihto tai vastaava tuotto on yli 200 000 euroa ja
- palveluksessa on keskimäärin enemmän kuin kolme henkilöä

Erityisellä lailla tai asetuksella perustettuja yhdistyksiä yhdistyslaki koskee vain sikäli kuin niin on erikseen säädetty. Tällaisia yhdistyksiä ovat esimerkiksi Suomen Punainen Risti (laki Suomen Punaisesta Rististä) ja ylioppilaskunnat (yliopistolaki).

Yhdistyslaista ei saada vastauksia kaikkiin yhdistystoiminnassa käytännössä esiin tuleviin ongelmiin, vaan lakiin tarkoituksellisestikin jätettyihin aukkotilanteisiin joudutaan soveltamaan muun muassa yleisiä yhdistysoikeudellisia periaatteita ja syntyneitä käytäntöä.¹

YHDISTYSAUTONOMIA

Yhdistyksen itsemääräämisoikeuteen eli **yhdistysautonomiaan kuuluu oikeus päättää yhdistyksen säännöistä ja valita jäsenensä lain sallimissa rajoissa**. Julkinen valta tai muu ulkopuolinen taho ei voi määrätä asiakysymyksissä yhdistyksen päätöksen sisältöä. Yhdistyksellä ei myöskään ole yleistä velvollisuutta antaa toiminnastaan tietoja ulkopuolisille. Viranomaisten tietojensaantioikeuden on perustuttava lakiin.

YHDISTYKSEN SÄÄNNÖT

Yhdistyksellä on oltava säännöt, jotta se voidaan rekisteröidä eli merkitä yhdistysrekisteriin. Säännöt on liitettävä yhdistyksen perustamisasiakirjaan, jotka toimitetaan kolmena kappaleena yhdistysrekisterin käsiteltäväksi. Sääntöjen on kokonaisuudessaan täytettävä laissa asetetut vaatimukset. Säännöissä voidaan tämän lisäksi määrätä mistä tahansa yhdistyksen sisäistä toimintaa koskevasta kysymyksestä, kunhan määräykset eivät ole lainvastaisia.²

¹ Halila & Tarasti 2006, 14.

² Halila & Tarasti 2006, 113.

Yhdistyslain 8 §:ssä on säädetty niistä asioista, jotka on mainittava jokaisen rekisteröidyn yhdistyksen säännöissä:

1. yhdistyksen nimi
2. yhdistyksen kotipaikkana oleva Suomen kunta
3. yhdistyksen tarkoitus ja toimintamuodot
4. jäsenen velvollisuudesta suorittaa yhdistykselle jäsenmaksuja ja muita maksuja
5. yhdistyksen hallituksen jäsenten ja yhdistyksen tilintarkastajien lukumäärä tai vähimmäis- ja enimmäismäärä sekä toimikausi
6. yhdistyksen tilikausi
7. milloin yhdistyksen hallitus ja tilintarkastajat valitaan, tilinpäätös vahvistetaan ja vastuuvapaudesta päätetään
8. miten ja missä ajassa yhdistyksen kokous on kutsuttava koolle
9. miten yhdistyksen varat on käytettävä, jos yhdistys purkautuu tai lakkautetaan. (Huom! Purkautuminen tapahtuu yhdistyksen omasta tahdosta. Lakkauttaminen on aina viranomaistoimenpide.)

Yhdistyslain 8 §:ssä ei ole asetettu säännöille sisältövaatimuksia, vaan siinä on ainoastaan säädetty, mistä asioista säännöissä on määrättävä. Myöskään sääntöjen esitys- ja kirjoitustavalle tai johdonmukaisuudelle ei laissa ole asetettu vaatimuksia. Yleensä yhdistyksen säännöt jaetaan pykäliin ja lukuihin. Selkeyden vuoksi säännöt kannattaa kirjoittaa siten, että asiat ovat loogisessa järjestyksessä.

Monilla järjestöillä on olemassa valmiit paikallisyhdistyksen mallisäännöt, jotka on jo hyväksytetty Yhdistysrekisterissä. Mallisäännöt helpottavat ja nopeuttavat merkittävästi muun muassa uuden yhdistyksen perustamiseen liittyviä valmisteluja. Mitä kattavammin järjestön jäsenyhdistykset käyttävät mallisääntöjä omien sääntöjensä pohjana sitä yhtenäisemmin periaattein koko järjestö toimii.

SÄÄNTÖMUUTOKSET

Yhdistyslain 23.1 §:n mukaan päätös sääntöjen muuttamisesta on tehtävä jäsenten kokouksessa. Sääntömuutoksesta voidaan päättää valtuutettujen kokouksessa, jos tästä on määräys säännöissä. Aina, kun sääntömuutoksia tehdään, ne toimitetaan kolmena kappaleena yhdistysrekisterin käsiteltäväksi.

Päätös **sääntöjen muuttamisesta** on yhdistyslain 27.1 §:n mukaan **tehtävä $\frac{3}{4}$ enemmistöllä** äänestyksessä annetuista äänistä, jollei yhdistyksen säännöissä ole toisin määrätty. Yhdistyslain määräenemmistövaatimuksesta voidaan säännöissä poiketa sekä lievempään että ankarampaan suuntaan. Yhdistyksen päätöksentekoon sääntöjen muuttamisessa voi vaikuttaa yhdistyslain 33.2 §, johon kannattaa tutustua sääntömuutoksia tehtäessä.

Sääntömuutos tulee voimaan, kun se on merkitty yhdistysrekisteriin. Sääntömuutospäätöksen mahdolliset mitättömyysperusteet ja muutkin yhdistyslain vaatimukset tulevat Patentti- ja rekisterihallituksen tarkasteltavaksi sääntömuutoksia rekisteröitäessä.

Liittomuotoisten yhdistysten säännöissä voidaan määrätä, että sen jäsenyhdistyksen sääntöjen muuttaminen edellyttää liiton tietyn johtoelimen, esimerkiksi hallituksen vahvistuksen ennen kuin uudet säännöt voidaan lähettää Yhdistysrekisteriin hyväksyttäväksi. Jäsenyhdistyksen säännöissä puolestaan mainitaan nimeltä se liitto, jonka hyväksyminen sääntöjen muuttamiseen tarvitaan.

Lähteet ja kirjoittajat

LÄHTEET

Halila, H. & Tarasti, L. 2006. Yhdistysoikeus. Jyväskylä.

JULKAISEMATTOMAT LÄHTEET

Maksa- ja munuaisliitto ry: Yhdistyskoulutus 2008.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry: Yhdistysnetti 2009.

SPR: Osasto toimii. Hyvin toimiva hallitus, Järjestökoulutus 2008.

SPR: Osasto toimii. Osaston luottamushenkilöt ja avaintehtävät, Järjestökoulutus 2008.

Suomen Luonnonsuojeluliitto ry: Yhdistysnetti 2009.

KIRJOITTAJAT

<i>Alaniska, Hanna</i>	<i>(Opintokeskus Sivis)</i>
<i>Ilvonen, Anne</i>	<i>(Opintokeskus Sivis)</i>
<i>Kestilä, Mervi</i>	<i>(Mannerheimin Lastensuojeluliitto)</i>
<i>Ketola, Tarja</i>	<i>(Suomen Luonnonsuojeluliitto)</i>
<i>Laukkanen, Pekka</i>	<i>(Suomen Punainen Risti)</i>
<i>Leskinen, Liisa</i>	<i>(Opintokeskus Sivis)</i>
<i>Nummi, Arja</i>	<i>(Munuais- ja maksaliitto)</i>
<i>Päivike, Maarit</i>	<i>(Mannerheimin Lastensuojeluliitto)</i>
<i>Rantanen, Ulla</i>	<i>(Suomen Punainen Risti)</i>
<i>Viitala, Anne</i>	<i>(Munuais- ja maksaliitto)</i>
<i>Ylönen, Arja-Liisa</i>	<i>(Mannerheimin Lastensuojeluliitto)</i>